

САНАЦИЈА И ТУРИСТИЧКО УРЕЂЕЊЕ ЈЕЗЕРА ЧЕПЕЛ (ПЕСКАРА)

Маја Мијатов^I, Лазар Павић^{II}, Милица Ранчић^{III}

Примљено: 25.02.2013. | Прихваћено: 16.07.2013.

Резиме: Језеро Чепел (Пескара) налази се у Зрењанину и дуги низ година је било запуштено. Од 2005. године почело се са уређивањем, тако да је оно данас у много бољем стању, али туристички потенцијали које поседује и даље нису искориштени у довољној мери. Велику улогу у уређивању језера одиграо је Клуб спортских риболоваца Банат, чији су чланови допринели да језеро од запуштеног простора постане пријатно место за провођење слободног времена. Најзначајнија активност на језеру је риболов, али се оно може користити и за друге спортско-рекреативне активности. Услови за дужи боравак на језеру нису повољни, пре свега због неадекватних услова за смештај, као и непостојања објекта за исхрану. Да би се искористио туристички потенцијал језера, пре свега се морају решити ови проблеми, а након тога би се могла осмислити интересантна понуда за све старосне групе.

Кључне речи: Пескара, Чепел, туристички потенцијал, риболов

УВОД

Простор Зрењанина и околине има значајне туристичке потенцијале, а међу њима важни су хидрографски – Бегеј, Царска бара, језера. Једно од језера у самом граду је језеро Чепел (Пескара), које се може искористити за развој туризма. Уложено је доста труда да Чепел од запуштеног простора, постане сређено језеро за спортски риболов.

У непосредној близини језера Чепел, налазе се још два језера, што се може видети на мапи 1. Мештани често за сва три језера користе назив Пескара, међутим мало њих зна да свако језеро има своје име. Највеће језеро од ова три је језеро које мештани зову Дидула, а од недавно названо и Napsütötte (изворни назив на мађарском језику), што у преводу значи „огрејало сунце“, и оно сада има уређену

^I Ратка Павловића 20, 23000 Зрењанин; контакт: majamijatov@gmail.com

^{II} Димитрија Аврамовића 1, 21000 Нови Сад

^{III} Грделица село ББ, 16220 Грделица, Општина Лесковац

Мапа 1. Положај језера Чепел у оквиру комплекса језера Пескара

(Извор: Основа Google Earth)

плажу, за разлику од трећег, које се зове Kerek (изворни назив на мађарском језику), што у преводу значи „округло“, и оно је за сада још увек запуштено (Подаци добијени од стручних служби Клуба спортских риболоваца Банат).

Предмет овог рада је језеро Чепел, приказ окружења језера некад и сад, као и активности које се тамо упражњавају. Задатак рада је да се кроз анализу тренутног стања и активности на језеру, одреди туристички потенцијал овог језера, а у циљу његовог даљег уређења и формирања адекватне туристичке понуде.

Битан предуслов рекреације на водама је уређеност водених токова, као и одсуство загађености. Потребно је потенцирати рекреацију и уређење локалитета на местима на којима постоје предиспозиције за активности на води. То пре свега доприноси очувању и заштити вода. Позитивне примере уређења језера за спортско-рекеративне сврхе можемо уочити у непосредном окружењу на примеру Белоцркванских језера, као и Палићког језера. Настојање да се хидрографски објекти искористе за потребе купања и других облика рекреације, утицало је на уређење, односно организоване подухвате који су били подређени рекреацији на Белоцркванским језерима. Ова језера је становништво Беле Цркве спонтано почело да користи током летњих врућина, а заинтересованост за Белоцркванска језера ишла је узлазном путањом, те је временом започето организовао уређење обала око језера (Ромелић, Плавша, 1998). Дobar пример је и језеро Палић где се данас упражњавају спортско-рекеративне активности. Међутим, ситуација је пре 1971.

године била доста лошија. Градско веће Суботице је 1971. године донело одлуку о санацији језера. Најпре је извршено пражњење базена језера, чишћење муља са дна језера, чишћење отпадних вода Суботице, поновно пуњење водом, а затим је на ред дошла и изградња туристичких објеката и евалуација обале језера (Станковић, 1980). Данас се на језеру Палић могу упражњавати спортови на води, јахање, постоји и могућност изнајмљивања бициклова и рикши, али и могућност летења моторним змајем. Палић и Белоцркванска језера могу послужити као одличан пример уређивања и развоја спортско-рекреативних активности на језерима (Ивков-Цигурски, 2012).

У данашње време се све више пажње поклања очувању животне средине. Присутна је и жеља туриста да бораве у здравом и пријатном окружењу, те је разумљива и њихова жеља да за окружење учине нешто корисно. Туризам је, као глобална друштвено-економска појава, стално изложен променама, које могу бити доста турбулентне. Управо те промене, довеле су до данашње ситуације у којој су туристи у великој мери заинтересовани за путовања која су све више повезана са свешћу о неопходности очувања животне средине (Sarpley, Sharpley, 1997). Негативне последице настале услед развоја туризма довеле су до тога да се и ова делатност стави под окриље одрживог развоја. Одрживи туризам представља концепт развоја који доводи до равнотеже еколошке, социо-културне, као и економске компоненете средине и задовољства туриста. Овакав концепт развоја помаже при проналажењу оптималног облика туристичког развоја који неће деградирати ресурсе, па ће самим тим и омогућити задовољавање туристичких потреба будућих генерација (Стојановић, 2006). Нарушавање природне равнотеже готово да се не може избећи, међутим могуће је значајно успорити темпо нарушавања и ускладити га са могућношћу обнављања природне равнотеже (Величковић и др., 2012).

Одрживи развој је концепт развоја који би требало следити када је језеро Чепел у питању. Чињеница да је језеро које је предмет истраживања било запуштено, па уређено од стране волонтера, грађана Зрењанина, говори да се свест о потреби очувања животне средине временом све више развија. Клуб спортских риболоваца Банат настоји да свест о значају одрживог развоја подигне на виши ступањ својим активностима и промоцијама које врши у самом граду. Међутим, потребно је да им се прикључе и остала друштва, организације и институције, да би ефекат био значајнији.

МЕСТО И МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Методе које су кориштене приликом израде овог рада су пре свега теренско истраживање околине језера Чепел у Зрењанину, као и дескриптивна метода. За потребе овог рада извршени су и разговори са стручним лицима Клуба спортских риболоваца Банат, с обзиром на то да су они у великој мери допринели садашњем изгледу самог језера. Кроз разговор са стручним лицима Клуба Банат, дошло се до значајних информација о томе како је Чепел изгледао пре, за време, као и након извршених првих корака уређивања окружења језера. Информације

о будућим плановима Клуба Банат такође су биле корисне, а у оквиру рада дат је и приказ планова за будућност, као комбинација планова који већ постоје и идеје аутора рада.

Такође, извршено је и анкетно истраживање. Предмет овог анкетирања било је језеро Чепел. Задатак је био да се истражи да ли су људи чули за ово језеро и да се прибаве мишљења и ставови људи путем анкете, у циљу формирања адекватне туристичке понуде на језеру.

Ова анкета садржи 14 питања, која се могу поделити у три целине. Прва група питања (1 до 5) односи се на податке о самим испитаницима и има задатак да нам пружи информацију о структури испитаног узорка. Испитан је узорак од 100 људи. Од тога је 33% мушког пола, а 67% женског пола. Највише испитаника је старосне доби између 21 и 40 година, што чини 69% испитаника. Када је реч о образовној структури становника, највише је оних са завршеном средњом школом и то 49%. У погледу радног статуса, највише је испитано студената (64%), а најмање пензионера (свега 1%).

Највећи део испитаника је из града (78%). Анкетирани су испитаници из Београда, Новог Сада, Зрењанина, Шида, Врбаса, Бачке Паланке, Вршца, Пирота, Сомбора, Параћина, Ђуприје, Јагодине, Крагујевца, Суботице и Лознице, док четири испитаника није из Србије (Скопље, Марибор, Бања Лука, Бијељина). Нешто мањи број испитаника је из села (22%), и то из Клека, Белог Блата, Меленаца, Лукићева, Бачког Новог Села, Вронава, Симићева, Гунароша, Новог Бечеја, Старог Бечеја, Беоцина, Сутјеске, Великог Гаја, Новог Итебеја, Малог Иђоша, Крајишника и Чуруга.

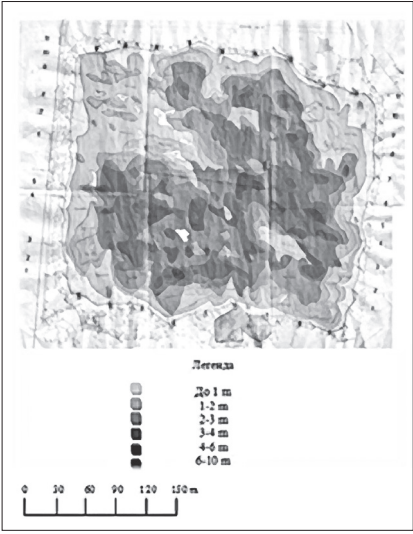
ПОЛОЖАЈ, ИМЕ И ВЕЛИЧИНА ЈЕЗЕРА

Језеро Чепел налази се у оквиру града Зрењанина, односно у његовом југозападном делу, што се може видети на мапи 2, недалеко од дела града који се зове Нова Колонија. Сам назив језера, потиче од мађарске речи *Csepel*, што у преводу значи „кап воде“. Чињеница да један од два назива која се употребљавају (Чепел или Пескара) потиче од мађарске речи није изненађујућа, ако се узме у обзир да се језеро налази у близини места Мужља, које је након година изградње, постало спојено са градом Зрењанин, а које је претежно насељено мађарским становништвом.

Језеро Чепел се налази на 45°21'06" северне географске ширине и 20°23'15" источне географске дужине. Ово је хидрографски објекат од девет хектара, четвороугаоног облика, дужине 320 m (југозапад–североисток) и ширине 280 m (северозапад–југоисток), просечне дубине од 6 m (са највећом дубином од 10 m). Приказ дубина језера Чепел може се видети на мапи 3 (Подаци добијени од стручних служби Клуба спортских риболоваца Банат).

Мапа 2. Положај језера Чепел у Зрењанину
(Извор: Google Map)

Мапа 3. Дубине у језеру Чепел
(Извор: Архива Клуба спортских риболоваца Банат)

ПРИРОДНИ УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ ТУРИЗМА У ОКРУЖЕЊУ ЈЕЗЕРА

Језеро Чепел настало је крајем педесетих година 20. века, ископавањем песка због коришћења у грађевинарству. Простор око језера претежно је равничарски. Вода се не налази у нивоу терена, већ је уочљив благи пад терена ка води. Све обале имају благи пад, осим југозападне, која је стрма. Вода је за 1,5 m ниже у односу на простор око ње. Надморска висина на којој се језеро налази је 71 m. Поднебље је степско континентално, средња годишња температура износи 11,1°C. Средња јануарска температура за Зрењанин је -1,4°C, а средња јулска температура је 21,7°C. Средње температуре са негативним вредностима су присутне у фебруару и децембру (Богдановић и сар., 1995). Купање и друге спортске активности на језеру могу се упражњавати од јуна па све до краја августа. Риболовна сезона је дужа и она траје од марта до новембра. Језеро се замрзава крајем јануара, али се лед топи већ половином фебруара. Дебљина леда креће се између 15 и 20 cm, тако да се језеро зими не би могло користити за клизање из безбедносних разлога. У периоду када је језеро залеђено, риба се снабдева кисеоником из подземних извора воде, али и кроз трску која окружује језеро, а чија је унутрашњост шупља. Најизразитији ветар овог подручја је кошава. Кошава дува из југоисточног или источног правца и доноси хладне ваздушне масе. Други значајни ветар овог подручја је ветар из северозападног правца. Он редовно доноси кишу и снег и снабдева читаву Војводину довољним количинама влаге. Трећи значајни ветар је северац. То је хладан и често прилично јак ветар.

Од влажности ваздуха зависи кондензација водене паре, а потом стварање магле, облака и свих облика падавина. Током зиме је просечна влажност највећа (86%), а лети најмања (68%). Просечна годишња релативна влажност у Зрењанину износи 76% (Богдановић и сар., 1995). Зрењанин има од 2.000 до 2.200 сунчаних часова годишње, најмање сунчаних часова има у децембру (42,5), а највише у јулу (314). Највише сунчаних дана у току лета доводи велики број гостију на језеро. Највећа облачност општине Зрењанин је у децембру, када је у просеку 7,4 десетине, а најмања у августу када износи 3,5 десетине неба. Годишња количина падавина је око 622 mm. Распоред падавина према годишњим добима је прилично уједначен. У току зиме снег просечно пада 18 дана (Богдановић и сар., 1995).

Најниже температуре воде су измерене у току јануара (3-4°C), а највише у току јула (27-28°C). Ниске температуре воде и ваздуха, доводе до тога, да се у зимском периоду на језеру готово и не могу видети риболовци, али зато летње температуре доводе велики број риболоваца и нешто мањи број купача на језеро.

Клуб спортских риболоваца Банат је око језера посадио сибирски брест, врбу, липе и багремове, при чему су брест и врба најзаступљенији. Тиме је просторни угођај за риболовце и купаче побољшан. Међутим, потребно је додатно пошумљавање, да би њихов угођај био потпун (Подаци добијени од стручних служби Клуба спортских риболоваца Банат).

ЈЕЗЕРО И ОКРУЖЕЊЕ НЕКАД И САДА

Чланови Клуба спортских риболоваца Банат, препознали су потенцијал језера Чепел. Они су после вишегодишњег залагања успели да језеро издвоје из рибарског подручја Тамиш и прогласе га Шаранским ревиrom под посебним режимом заштите. То је постигнуто првог јануара 2005. године, након бројних преговора са управљачем вода на територији Баната, Риболовачким савезом Војводине и Покрајинским секретаријатом за водопривреду, пољопривреду и шумарство. Ово језеро је прво у Србији на ком је успостављен „ухвати и пусти“ риболовни режим. Данас ово језеро привлачи риболовце из свих делова Србије, али и суседних земаља. Након што је језеро проглашено Шаранским ревиrom под посебним режимом риболова, Клуб спортских риболоваца Банат преузима бригу о води, на основу уговора о пословно-техничкој сарадњи.

Пре него што је клуб преузео бригу о води, околина језера је личила на депонију, што се може видети на сликама 1 и 2. Људи су из целог града долазили и бацали ствари које им више нису користиле, почевши од папира, преко одеће, па све до покварених техничких апарата. Чињеница да језеро није било ни под каквим системом заштите, довела је до тога да се овде појави велики број рибокрадица са целокупном опремом, која је потребна за крађу. Рибокрадице су представљале велику опасност за језеро, с обзиром на то да су увек односили највеће рибе, а својим несавесним поступцима су осиромашили рибљи фонд језера.

Међутим, 2005. година доноси велике промене. Након што Клуб спортских риболоваца Банат добија језеро на коришћење, почиње се са организовањем радних акција у виду чишћења језера од отпада којим је било затрпано, што се може видети на сликама 3 и 4. Био је ово први корак ка побољшању, У овим радним акцијама су, поред самих чланова клуба, учествовали и многи људи добре воље, који су се радо одазвали позиву. Посао није био лак. Напротив, потрајао је скоро годину дана. Радне акције су углавном биле организоване викендима, али неретко се на томе радило и у току радних дана. Након што је одстрањен отпад, направљено је 18 места за риболов, у виду приступачних прилаза до воде.

Слика 1-2. Језеро пре уређивања, 2003. године
(Фото: Клуб спортских риболоваца Банат)

Слика 3. Уређивање локалитета за риболов

(Фото: Клуб спортских риболоваца Банат)

Следећи корак било је порибљавање. Језеро је порибљено са 125 комада (5-22 kg) шарана. Поновна порибљавања вршена су сваке године. Почетком 2012. године, у језеро су пуштена и два КОИ шарана, оба тежине око 2,5 kg. Кои рибе нису захтевне што се хране тиче, јер воле да једу скоро све од суве, живе и биљне хране (Кури, 2006). Почетна финансијска средства за порибљавање уступио је наш прослављени одбојкаш Вања Грбић, пореклом из места Клек недалеко од Зрењанина, а иначе страсни риболовац. Данас је он почасни члан клуба, због помоћи коју је упутио његовим члановима приликом сређивања језера.

Квалитет воде језера Чепел се пре уређивања окружења језера није испитивао. Испитивање квалитета воде извршено је 2009. године, пре него што се конкурисало за утврђивање категоризације. Испитивање је извршено од стране Био-еколошког центра д.о.о. за истраживање у индустријској производњи и заштити животне средине из Зрењанина. За разлику од језера Дидула на ком се налази и градско купалиште које се налази непосредно поред Чепела, где се квалитет воде испитује сваке године због безбедности купача (од стране Института за јавно здравље Зрењанина), испитивање квалитета воде Чепела је извршено само 2009. године. Квалитет се не испитује сваке године, пре свега због чињенице да званично купалиште на Чепелу за сада не постоји. Упркос овим чињеницама, мали број мештана и риболоваца који овде долазе током лета, често користе језеро управо за купање. Резултати испитивања квалитета воде језера Чепел дати су у табели 1.

Према резултатима физичко-хемијских параметара квалитета, вода језера Чепел је без боје, мириса и видљивих отпадних материја, рН вредности у алкалном подручју. Карактерише је слабо органско загађење, што је манифестовано ниском вредношћу петодневне биохемијске потрошње кисеоника и високом вреднош-

Табела 1. Приказ резултата испитивања квалитета воде језера Чепел 2009.

Параметар	Јединица мерења	Вредност у узорку	Мера несигурности	Референтна вредност	Назив методе	Акредитована метода
Боја	описно	без	-	без (I/II)	Q5.22.037	Да
Мирис	описно	без	-	без (I/II)	Q5.22.038	Да
pH вредност	-	8,77	+/- 0,23	6,8-8,5 (I/II)		
6,0-9,0 (III)	SRPS H. Z1.111:					
1987	Да					
Видљиве отпадне материје	-	без	-	без (I/II)	Q5.22.013	Да
Укупни суви остатак на 105°C	mg/L	594	+/- 39	max (II)	Q5.22.007	Да
Суспендоване материје	mg/L	13	+/- 1	max (II)	Q5.22.007	Да
Петодневна биохемијска потрошња кисеоника	mgO ₂ /L	3,31	+/- 0,33	max (II)	Q5.22.035	Да
Растворени кисеоник (O ₂)	mg/L	12,56	+/- 0,51	мин (I)	Q5.22.015	Да

Извор: Извештај о микробиолошком испитивању површинске воде (ЛО5393/09), Био-еколошки центар д.о.о. Зрењанин

ћу раствореног кисеоника. Добијене вредности за већину испитаних параметара одговарају I/II класи према Уредби о класификацији вода (Службени гласник СРС бр. 5-68), осим рН вредности која испитивану воду сврстава у III класу према наведеној Уредби (Извештај о микробиолошком испитивању површинске воде (ЛО5393/09), Био-еколошки центар д.о.о, Зрењанин). Воде I класе се у природном стању или после дезинфекције могу употребљавати или искоришћавати за снабдевање насеља водом за пиће, у прехранбеној индустрији и за гајење племенитих врста риба (салмонида), воде II класе су подесне за купање, рекреацију и спортове на води, за гајење мање племенитих врста риба (ципринида), као и воде које се уз нормалне методе обраде (коагулација, филтрација и дезинфекција) могу употребљавати за снабдевање насеља водом за пиће и у прехранбеној индустрији, док се воде III класе могу употребљавати или искоришћавати за наводњавање и у индустрији, осим прехранбене индустрије (Уредба о класификацији воде, Службени гласник СРС бр. 5-68).

Чланови клуба спортских риболоваца Банат, одиграли су значајну улогу у сређивању језера и они се могу поделити у две групе и то на активне и пасивне. Активних чланова има око сто, то су чланови који учествују у свим акцијама везаним за само језеро. Већина ових активних чланова је присутна од самог почетка сређивања језера. Пасивни чланови су остали, којих има око хиљаду и они су постали чланови клуба куповином дозволе за риболов. Цена годишње дозволе за воде на територији Србије износи 4.900 динара за сениоре, 2.600 динара за јуниоре, а за млађе од 14 година плаћа се само чланска карта, а њена цена је 400 динара. Међутим, за пецање на језеру Чепел, потребна је доплата, а цена годишње дозволе за ово језеро износи 10.000 динара, што се риболовцима на крају покаже као боља опција, с обзиром на то да цена дневне дозволе за ово језеро износи 1.000 динара. За разлику од приватних вода, овом водом управља и Риболовачки савез Војводине, са којим Клуб спортских риболоваца Банат има склопљен уговор о техничкој сарадњи; 70% од дозвола остаје Клубу спортских риболоваца Банат, а служи пре свега за одржавање језера, порибљавање, побољшање услова за пецање, као и плаћање чувара, док 30% одлази Риболовачком савезу Војводине (Подаци добијене од стручних служби Клуба спортских риболоваца Банат).

Доплатна дозвола за риболов на језеру Чепел плаћа се због категоризације. Наиме, све воде у Србији су у надлежности Министарства за водопривреду, које сваке године расписује конкурс коме ће одређену воду дати на управљање. Исто Министарство издаје годишњу дозволу за риболов за све воде на територији Србије. За риболов на оним водама које добију категоризацију, поред основне годишње дозволе, потребно је и доплатити одређену суму новца. Међутим, те воде које се издвоје са дозволе и добију категоризацију морају да имају одређени квалитет, попут бројности рибе, присуства ретких врста рибе, или било које друге специфичности у односу на друге воде. Да би заштитило те воде, Министарство за водопривреду издваја те воде са годишње дозволе и за њих прописује доплатне дозволе. Међутим, да би се те доплатне дозволе могле купити, најпре је неопходно да риболовац поседује и годишњу дозволу, која важи за територију целе Србије, која је претходно већ споменута. Језеро Чепел, добило је категоризацију на

Слика 4-5. Чепел данас
(Фото: Клуб спортских риболоваца Банат)

основу бројности рибе у језеру и управо због тога је неопходно доплатити 10.000 на годишњем нивоу, односно 1.000 на дневном (Правилник о категоризацији риболовних вода).

Клуб је поставио високе циљеве у подизању еколошке свести риболоваца, нарочито када је реч о деци. Још један од задатака клуба је очување рибљег фонда и природе. Од 2003. године, Основна школа „Серво Михаљ“ из Мужље уводи спортски риболов у редовни школски програм. Због велике заинтересованости, Клуб уводи риболовну секцију и у Основну школу „2. октобар“ у Зрењанину. Предавачи су били искусни риболовци, чланови клуба. Секција се одржавала једном недељно. Осим предавања која су се одржавала у учионицама ових школа, спроводила се и практична настава у виду риболова на самом језеру Чепел, а одазив је био заиста велики. Поред редовних активности у ове две школе, чланови клуба су били ангажовани и на свим трибинама и едукацијама које је Шаранџијска федерација Србије и Црне Горе организовала широм земље. На сликама 5 и 6 може се видети како језеро Чепел данас изгледа (Подаци добијени од стручних служби Клуба спортских риболоваца Банат).

АКТИВНОСТИ НА ЈЕЗЕРУ И ОКРУЖЕЊУ И ЊИХОВА УЛОГА У РАЗВОЈУ ТУРИЗМА

На језеру се често организују дружења риболоваца у виду такмичења. Такмичи се 18 екипа, са четири риболовца: три која пецају, и један резервни члан екипе. Улов зависи од годишњег доба и температуре воде, а креће се у распону од 300 kg до 4,5 t (за све екипе заједно). Такмичари нису само екипе из Зрењанина и околине, већ су у питању риболовци који долазе из свих крајева Србије, а неретко и из Словеније, Русије, Данске, Норвешке. Такмичења трају од 48 до 72 сата активног пецања. Котизација, која обично износи између 50 и 100 евра (1 евро = 111,60 RSD, 12.02.2013), укључује дозволе за пецање за време такмичења на језеру, ручак и пехаре који се такмичарима додељују за освојена прва три места. Поред пехара, екипе које освоје једно од прва три места, добијају и награде у виду опреме за ри-

болов. Сав новац од котизације остаје клубу, за разлику од дозвола, од којих проценат иде Риболовачком савезу Војводине. У такмичењу учествују и чувари језера и судије, како би такмичење протекло у најбољем реду. Зарада од котизације по такмичењу је довољна за порибљавање и уређивање језера. Активни чланови клуба не добијају плату за свој допринос језеру, већ то раде на принципу волонтерства. Осим такмичења која организује Клуб спортских риболоваца Банат, на овом језеру одржано је државно првенство Србије у лову шарана, у јуну и јулу 2012. године (Подаци добијени од стручних служби Клуба спортских риболоваца Банат).

Такмичења у риболову су најзначајнија активност на језеру Чепел. Значај такмичења не сме се занемарити јер захваљујући њима, људи из свих делова Србије, али и иностранства, посећују језеро. Такмичења привлаче и велики број посматрача из оближњих насеља. Риболовци који једном посете језеро, углавном поново дођу (често доводе своју породицу). Управо због тога, требало би и даље организовати ова такмичења и сваки пут их надограђивати и понудити риболовцима и њиховим породицама и нешто мимо риболова. У понуду за њих би се могли укључити излети до Каштела у Ечки, Царске баре, Белог Блага. Наиме, до ових локалитета не треба дуже од пола сата вожње, па се они могу обићи за релативно кратко време. За ову сврху, могли би се оформити уговори са туристичким агенцијама из Зрењанина, која би за ове посете ангажовала туристичке водиче.

ПЛАНОВИ ЗА БУДУЋИ РАЗВОЈ

Иако потенцијали за развој спортско-рекреативног туризма постоје, и поред тога што је у протеклих осам година доста урађено на сређивању језера, постоји још доста тога што би се могло урадити, како би ово језеро привукло туристе. Главна активност језера је спортско-рекреативни риболов, али се гостима језера може понудити и могућност упражњавања спорта на плажи. Међутим, за то је најпре неопходно обезбедити адекватне услове. Близина градског купалишта на суседном језеру може обогатити боравак гостију, нарочито када је млађа популација у питању, која може уживати и у ноћном животу у оближњим локалима.

Један од главних проблема, ако се убудуће планира посета туриста, јесте смештај. Наиме, у Зрењанину тренутно ради један хотел и то је хотел „Војводина“ са четири звездице, који се налази у самом центру града, а самим тим су цене високе. Цена ноћења у двокреветној соби са доручком у овом хотелу креће се од 35 евра (1 евро = 111,60 RSD, 12.02.2013). Циљна група руководства хотела су људи који из пословних разлога долазе у Зрењанин, као и спортске екипе, које су чести гости хотела, када долазе на припреме или такмичења, па се поставља питање да ли би управа хотела уопште била заинтересована за госте језера Чепел. Када би се туризам развио на језеру, гости вероватно не би одседали у овом хотелу, с обзиром на високе цене. Риболовци који овде долазе на више дана, за сада ноће у сопственим шаторима, које постављају на местима за риболов. Питање смештаја би се могло решити формирањем кампа. Камп је вид смештаја који је адекватан за риболовце, због њихове тежње да што више времена проведу у природи. Међутим, то

може бити адекватан вид смештаја и за људе свих старосних група из окружења са скромнијим приходима. Формирање кампа, не захтева много новца за опремање, а исто тако ни туристи не би много новца издвајали за смештај. Такође, оближње приватне куће се могу опремити за издавање соба.

Још један од проблема, када се говори о туризму, јесте чињеница да уз језеро нема ресторана или других објеката за исхрану. Уз језеро се за сада налазе локали који у својој понуди имају само пиће. Ови локали раде сезонски, а њихова опремљеност је довољна за опуштање гостију језера. Међутим, уколико се планира развој туризма на језеру, потребно је да се и храна уврсти у њихову понуду, што би гостима олакшало боравак.

У будућности би се требало радити и на пошумљавању самог простора, с обзиром на то да је дрвећа мало у самом окружењу, а да би акција пошумљавала знатно утицала на комплетан утисак који гости стичу о језеру.

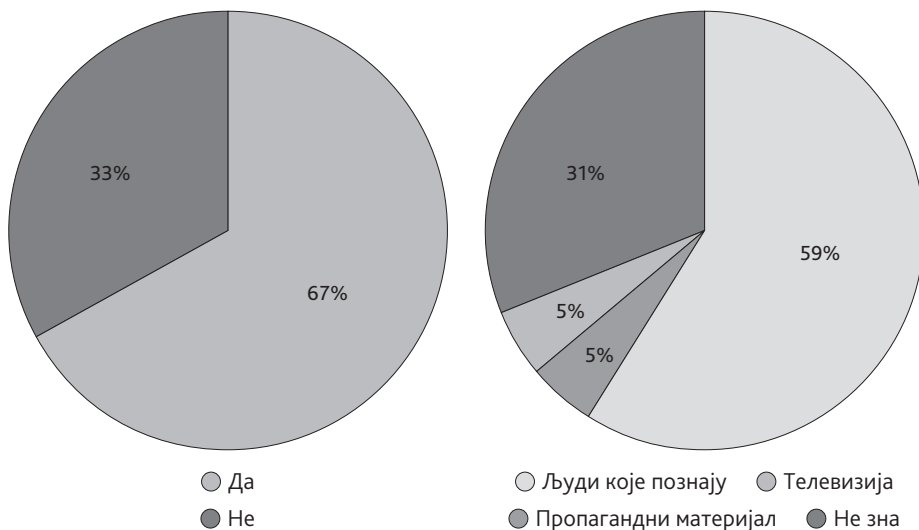
Планови Клуба спортских риболоваца Банат за будућност тичу се пре свега побољшавања услова за упражњавање риболова. У плану је додатно порибљавање, као и додатно пошумљавање простора.

Да би језеро постало афирмисано, потребно је уложити више средстава у промоцију истог. То значи да ће остати мање средстава за неке друге сврхе, али не значи да ће она бити потрошена узалудно. Напротив, језеро ће посетити више људи, а то је један од услова за остварење циљева промоције.

Непостојање одговарајућих спортских објеката умањује могућност за бављење спортом професионалних спортиста, спортском рекреацијом грађана, деце и омладине, као и туриста који за време годишњих одмора желе активан одмор. Спортски објекти се деле на затворене и отворене. За туристички развој ових језера, већи утицај, односно значај имали би отворени спортски објекти. Отворени спортски објекти су посебно уређене површине намењене за обављање одређених спортских активности (Кларић, 2012). Уколико се узме у обзир чињеница да гости језера често играју одбојку на песку, као и фудбал на песку, јер за ове спортове постоје довољно велике пешчане површине, један од главних предлога за побољшање јесте постављање мреже за одбојку, као и малих голова за фудбал. Ово би додатно побољшало спортски доживљај, с обзиром на то да се гости језера овим спортовима за сада баве на импровизован начин.

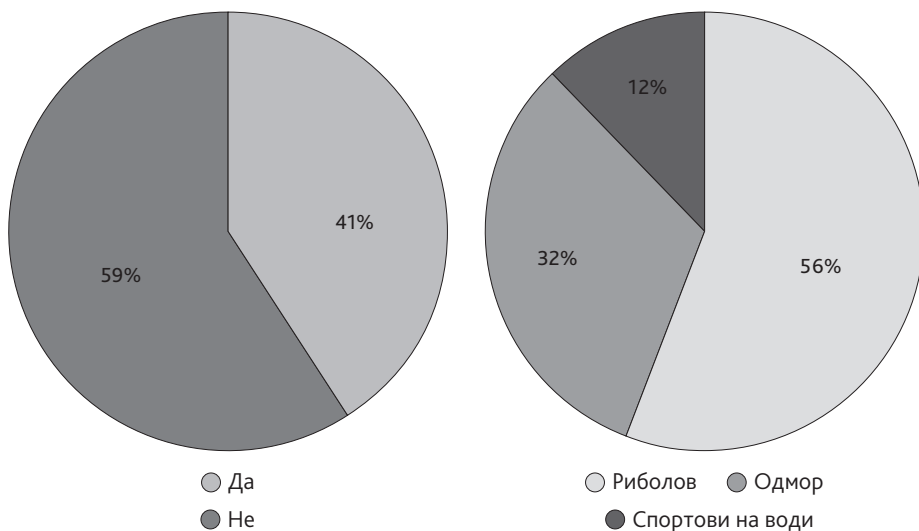
АНАЛИЗА АНКЕТНОГ ИСТРАЖИВАЊА

Анкетним истраживањем дошло се до информација које могу бити од помоћи за будуће уређивање и формирање понуде језера Чепел. Пре свега, испитана је информисаност испитаника о овом језеру и њиховим претходним искуством vezanim за Чепел. На питање да ли су чули за ово језеро, 67% испитаника је одговорило потврдно, што се може видети у графикону 1. Од испитаника који су чули за језеро, њих 59% се о језеру информисало преко људи које познају, што се може видети у графикону 2.

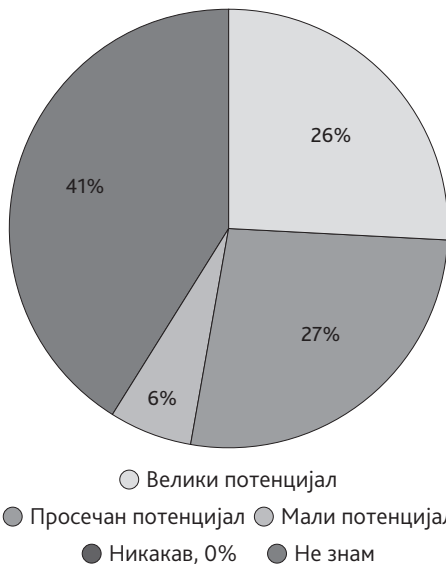

Графикони 1-2. Информисаност испитаника (чули/нису чули за језеро Чепел) (лево);
Начин информисања испитаника о језеру Чепел (десно)
(Извор: Маја Мијатов)

Информисаност путем пропагандног материјала је минимална, што и не чуди, јер је језеро слабо заступљено у медијима, а пропагандни материјал готово и да не постоји. Ово језеро посетило је свега 41% испитаника, што се може видети у графикону 3. Највећи број је из Зрењанина и околних сеоских места, али и градова

Графикони 3-4. Испитаници који су/нису посетили Чепел (лево);
Мотиви посете Чепела (десно)
(Извор: Маја Мијатов)

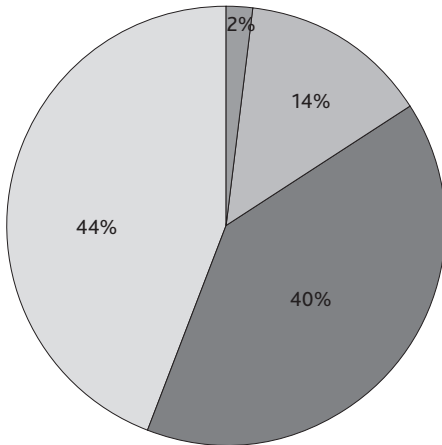
Графикон 5. Оцена потенцијала језера Чепел
(Извор: Маја Мијатов)

који нису много удаљени од Зрењанина, попут Новог Сада и Вршца. Главни мотиви посете испитаника су риболов и одмор (што се може видети у графикону 4) и због тога би требало унапредити услове за њихово упражњавање.

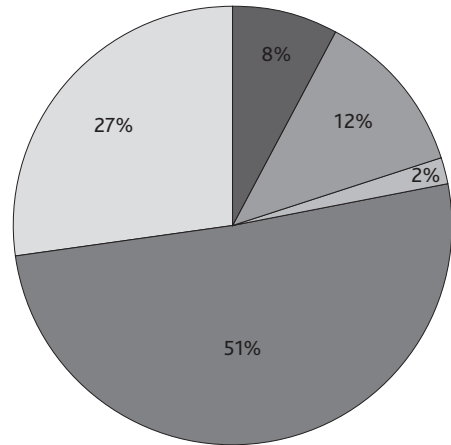
Потенцијал језера за развој туризма 41% испитаника није знало да оцени, а 26% сматра да језеро има велики туристички потенцијал, што се може видети у графикону 5.

На питање које облике туризма би требало развијати на овом језеру, испитаници сматрају да је најподесније развијати спортско-рекреативни туризам и то у виду спортова на води, спортских такмичења и риболова. Они такође сматрају да овде има услова за развој излетничког, екскурзионог, едукативног, наутичког, манифестационог, али и гастрономског туризма. Испитаници истичу да је потребно осмислити и понуду за туристе трећег доба. Неке од негативности које су приметили они који су до сада посетили Чепел су: недовољна безбедност купача (сваке године најмање један смртни случај), скупо пиће у оближњим кафићима, слаба реклама, слаба уређеност, неадекватно пејзажно-архитектонско уређење, недостатак места за паркирање, део испитаника сматра да би требало забранити приступ животињама, недовољно терена за одређене спортове, често је превише бучно, недостатак преноћишта.

Код треће целине питања, требало је да испитаници износе своје ставове у складу са 11 наведених тврдњи. Највећи број испитаника (44%) у потпуности се слаже са тврдњом да Зрењанин и околина могу бити занимљиво место за туристичку посету, што се може видети у графикону 6. Испитаници се делимично слажу (51%) са другом тврдњом, да на одморима често упражњавају неку од спортских активности, што се може видети у графикону 7.

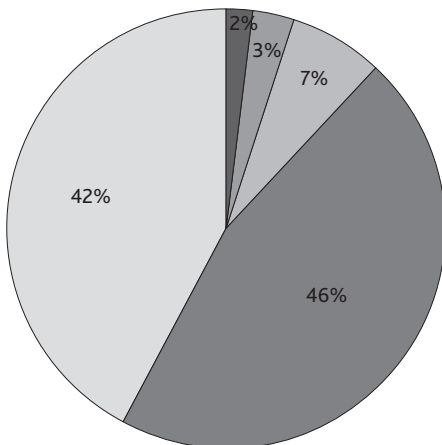
- Уопште се не слажем, 0%
- Делимично се не слажем
- Немам мишљење
- Делимично се слажем
- У потпуности се слажем

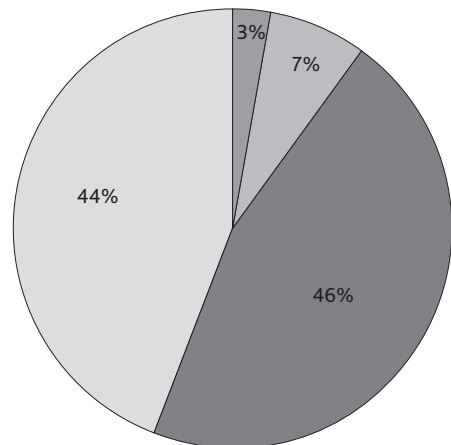
- Уопште се не слажем
- Делимично се не слажем
- Немам мишљење
- Делимично се слажем
- У потпуности се слажем

Графикони 6-7. Зрењанин и околина могу бити занимљиво место за посету (лево);
На одморима често упражњавам спортске активности (десно)

(Извор: Маја Мијатов)

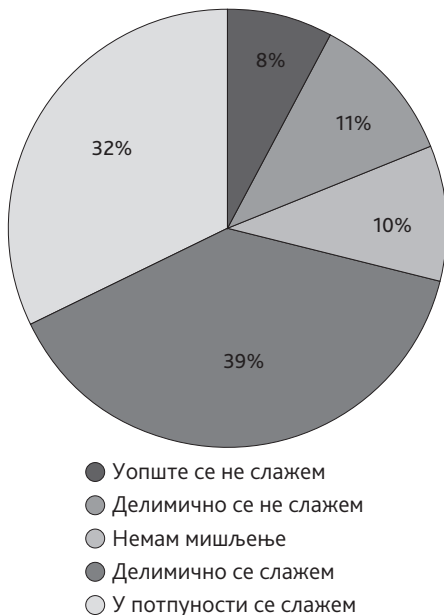
- Уопште се не слажем
- Делимично се не слажем
- Немам мишљење
- Делимично се слажем
- У потпуности се слажем

- Уопште се не слажем, 0%
- Делимично се не слажем
- Немам мишљење
- Делимично се слажем
- У потпуности се слажем

Графикони 8-9. Спортске активности су довољан покретач за посету неког места
(лево); Битна је локација смештаја у односу на језеро (десно)

(Извор: Маја Мијатов)

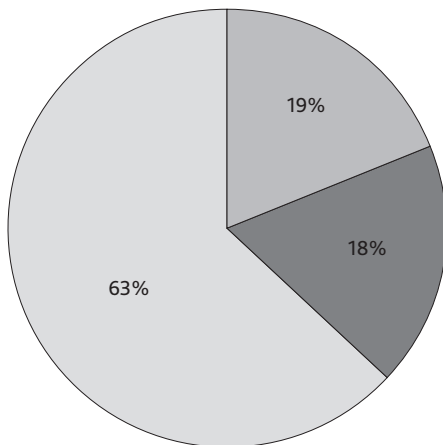
Графикон 10. Кампови су прихватљив вид смештаја
(Извор: Маја Мијатов)

Чак 46% испитаника се делимично слаже да спортске активности могу бити довољан покретач за посету неког места, што би требало имати у виду приликом формирања туристичке понуде, што се може видети у графикону 8. За 90% испитаног узорка је делимично или у потпуности важно да смештај не буде далеко од места где се упражњавају спортске активности приликом одмора, што се може видети у графикону 9. Ова информација је значајна за формирање кампова у близини језера.

Највећи део испитаника (39%) сматра да су кампови прихватљив вид смештаја, док се само 8% испитаника уопште не слаже са овом тврдњом, што се може видети у графикону 10. Код тврдње да често путују са породицом, мишљења су подељена, приближно пола испитаника се слаже, а остатак тврди супротно. Ово значи да би, осим понуде за породице са малом децом, требало осмислити и понуду за младе, који најчешће овде долазе сами, односно у друштву својих вршњака.

Приликом посете једног места, половина испитаника често обилази и туристичке знаменитости околних места, тако да је корисно понудити излете до околних културних и природних добара. Чак 63% испитаника у потпуности сматра да спортско-рекреативни туризам језера Чепел може обогатити туристичку понуду Зрењанина, што се може видети у графикону 11. Овај податак требало би да подстакне Зрењанинце да више ураде на уређењу Чепела.

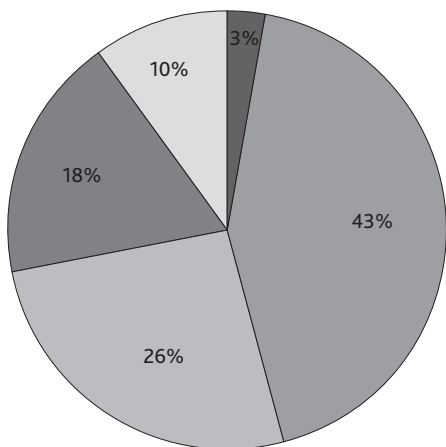
Међутим, да језеро није довољно заступљено у медијима, сматра 43% испитаника (графикон 12), а 48% сматра да би требало још доста тога урадити, да би се за језеро Чепел могло рећи да је уређено (графикон 13).

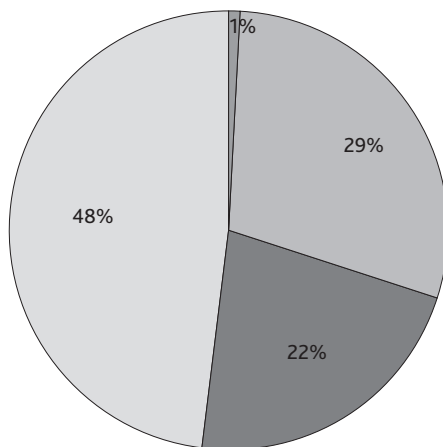
- Уопште се не слажем, 0%
- Делимично се не слажем, 0%
- Немам мишљење
- Делимично се слажем
- У потпуности се слажем

Графикон 11. Спортско-рекреативни туризам језера Чепел може обогатити туристичку понуду Зрењанина

(Извор: Маја Мијатов)

- Уопште се не слажем
- Делимично се не слажем
- Немам мишљење
- Делимично се слажем
- У потпуности се слажем

- Уопште се не слажем, 0%
- Делимично се не слажем
- Немам мишљење
- Делимично се слажем
- У потпуности се слажем

Графикони 12-13. Језеро Чепел је довољно заступљено у медијима (лево); Требало би још доста тога урадити, да би се за језеро Чепел могло рећи да је уређено (десно)

(Извор: Маја Мијатов)

ЗАКЉУЧАК

Уређивање и промовисање овог језера може се позитивно одразити на целокупни имиџ града Зрењанина. С обзиром на то да се почело са уређивањем, оно би требало да се настави у истом смеру, али не би смело да се занемари ни одржавање онога што је до сада урађено, јер одржавање је само један корак ка напредовању. Међутим, уређивање не сме бити вођено само потенцијалним финансијским добитком, јер уколико дође до тога, може доћи до угрожавања животне средине. Очување и унапређење животне средине мора бити приоритет, не само због тога што данас много туриста придаје значај екологији, већ због тога што је то окружење у коме и сами живимо и због тога би много више пажње требало посветити развијању свести о значају одрживог развоја. Развијање свести о овој теми најбоље се постиже путем одржавања трибина, радионица и предавања. Маркетиншке активности су од изузетног значаја за језеро, нарочито због тога што у окружењу већ постоје места која људи већ годинама посећују због риболова и летњих спортова на води и због тога се приликом промоције морају нагласити специфичности самог језера.

Приликом уређивања Чепела требало би узети у обзир све услове за дужи боравак гостију. С обзиром на то да су они тренутно на веома ниском нивоу, пружа се могућност реализације најразличитијих идеја, које би побољшале услове за боравак, а не би оштетиле околину. Најбоље решење за тренутни проблем смештаја гостију је формирање кампа. Такође, друго важно питање представљају угоститељски објекти, који би у својој понуди обухватили и храну, што је веома битно за људе који желе да се на језеру Чепел задрже дуже.

Требало би укључити што већи број волонтера, а чињеница да је много људи учествовало у уређивању језера на волонтерској основи, као и да се на истој основи своди и рад чланова Клуба спортских риболоваца Банат, иде у прилог уверењу да и даље постоје људи добре воље, који не раде све из финансијске користи и који су спремни да ураде нешто корисно за своје окружење.

Још један од великих проблема које би требало решити јесте питање инвеститора, односно њихова слаба заинтересованост за улагање у уређење и опремање језера, а чињеница је да без њиховог улагања не може бити ни адекватног развоја спортско-рекреативног туризма. Због тога би било пожељно оформити одговарајуће институције које би окупиле све заинтересоване субјекте за развој спортско-рекреативног туризма на језеру Чепел (Кларић, 2012).

Понуда може бити комплексна, јер је, поред богатог рибљег фонда, на располагању и језеро Дидула у непосредној близини, које се може користити за купање, па се може понудити тип породичног викенд одмора. Циљна група би првенствено били спортски риболовци и њихове породице. Формирањем кампа и уређивањем спортских терена, као и организовањем излета, понуда може бити још комплетнија, јер се на тај начин формира богати садржај и за чланове породице риболоваца, који често нису заинтересовани за целодневни риболов, па се због тога потенцијал језера Чепел у Зрењанину не треба занемарити.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Богдановић, З., Петровић, Ј., Давидовић, Р., Кицошев, С., Ђурчић, Ј., Томић, П., Ђурђевић, Б., Ромелић, Ј., Миљковић, Љ., Бугарчић, П., Лазич, Л. (1995): *Географске монографије војвођанских ошштина, Ошштина Зрењанин*. Нови Сад: Природно-математички факултет, Институт за географију.
- Величковић, Д., Величковић, Ј., Ђурчић, Н., (2012): Друштвено благостање, одрживи развој и туризам. Београд: *Темајски зборник радова, Туризам: Изазови и моућности*, Економски институт.
- Ивков-Џигурски, А., (2012): *Туристичка анимација*. Нови Сад: Природно-математички факултет.
- Извештај о микробиолошком испитивању површинске воде (ЛО5393/09), Био-еколошки центар д.о.о, Зрењанин.
- Ромелић, Ј., Плавша, Ј.(1998): Утицај излетничко-рекреативних кретања на природну основу рецептивног простора јужног Баната. Нови Сад: Часопис Туризам, Природно-математички факултет, Институт за географију, 2, 35-46.
- Кларић, Д., (2012): *Спортишки туризам на Црнојорском јриморју*. Херцег Нови: Факултет за менаџмент.
- Кури, К. (2006): *Модерни шарански риболов*. Загреб: Kerchoffset.
- Подаци добијени од стручних служби Клуба спортских риболоваца Банат.
- Правилник о категоризацији риболовних вода, 2012.
- Sharpley, J., Sharpley, R., (1997): *Rural Tourism – An Introduction*. London: International Thomson Business.
- Станковић, С.М., (1989): Језера Југославије. Београд: Стручна књига.
- Стојановић, В., (2006): *Одрживи развој туризма*. Нови Сад: Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и угоститељство.
- Уредба о класификацији воде, Службени гласник СРС бр. 5-68.
- Фотографије Клуба спортских риболоваца Банат.
- Google Earth
- Google Map